

Zajímavosti ze zákulisí voleb

Mnohojazyčnost voleb

Prvorepublikové Československo bylo mnohonárodnostní stát. Proto i při přípravě voleb a při přípravě všech tiskopisů a úředních listin, bylo pamatováno na většinu národností, jejichž občané v tehdejším Československu žily. V Čechách, na Moravě a ve Slezsku se můžeme setkat se třemi mutacemi volebních tiskopisů a vyhlášek. Je zřejmé, že největší počet těchto tiskovin byl vydán v českém jazyce nebo obsahovaly českou mutaci. Neplatí to ale pro všechny oblasti. Hlavně na úrovních politických okresů, soudních okresů nebo obcí se můžeme setkat s čistě německými oficiálními tiskovinami (zápisy volebních komisí a vyhlášky). Třetí možnou jazykovou mutací byla mutace polská. Ta se objevuje jen na území tehdejšího kraje Moravská Ostrava a není nikdy samostatná, je vždy doprovázena českým, německým nebo oběma texty.

Mnohem pestřejší byla národnostní a jazyková situace na Slovensku. Je možné se zde setkat s mnohem větším počtem jazykových mutací volebních tiskovin a také se zde téměř nesetkáváme s jednojazyčnými verzemi. Výjimku tvoří jen čistě slovenské materiály. Dalšími jazyky byly maďarština, která je rozšířena na úrovni výskytu slovenštiny, dále pak němčina a ukrajinština. Nejpestřejší skladbu jazykových mutací dokumentů nalézáme v košickém a prešovském kraji.

Na základě těchto poznatků lze dovodit, že pořádání voleb, hlavně po organizační stránce, nebyla vůbec jednoduchá záležitost. O to víc je třeba ocenit práci našich předchůdců, kteří ji odvedli naprosto pečlivě a svědomitě. V záznamech z činnosti volebního soudu není ani jeden případ, který by se jen vzdáleně blížil stížnosti na to, že volby a činnosti s nimi spojené by se prováděly v jazyce, kterému by voliči nerozuměli.

Volební povinnost

V kapitole o volebním zákonodárství je zmíněno, že v době první republiky měli občané povinnost dostavit se k volbám. Je v ní také vyjmenováno šest důvodů, pro které byl občan z voleb omluven. Volební účast se velmi pečlivě sledovala a volební neúčast, nebo neprovedení volby, bylo velice přísně, ale zcela v mezích zákona, sankcionováno. Pro názornost je možné uvést dva příklady důvodů k neúčasti na volbách a jaké sankce za to voličům hrozily (podle analýz Ministerstva vnitra):

- Josef Čadílek ze Štarnova, soudní okres Olomouc, byl okresním soudem v Olomouci odsouzen k pokutě 500 Kč nebo k 25 dnům vězení za to, že se v roce 1925 sice dostavil k volbám, ale odmítl odevzdat hlas s poukazem na to, že nezná všechny kandidáty na hlasovacím lístku a tudíž jim nemůže v souladu se svým svědomím odevzdat svůj hlas.
- Farář Československé církve Bratrské z Pusté Rybné byl odsouzen k pokutě 20 Kč nebo k jednomu dni vězení za to, že se nedostavil k volbám v roce 1925, jelikož nechtěl porušit boží přikázání. Podle jeho vysvětlení je více poslouchat boha než lidi. Oním božím přikázáním je: „Pomni bys den sváteční světil“ (volebním dnem byla neděle).

Vázané kandidátní listiny

Volič neměl žádnou možnost úpravy hlasovacího lístku, pokud se rozhodl dát hlas některé straně, hlasoval zároveň pro všechny její kandidáty uvedené na hlasovacím lístku a vzal tím vlastně na vědomí i skutečnost, že mandáty obdrží kandidáti v pořadí, v jakém je politická strana na hlasovacím lístku uvedla. Odpor vůči přísně vázaným kandidátním listinám byl v době první republiky celkem rozšířenou věcí a jedna strana měla dokonce boj proti nim i ve svém názvu (Liga proti vázaným kandidátkám) a ve volbách v roce 1929 také pod tímto názvem kandidovala.

Volební aparát

V roce 1928 podal Ladislav Kratochvíl z Kolína podnět Ministerstvu vnitra, aby pro hlasování a počítání hlasů ve volebních místnostech byl používán mechanický volební aparát, který on sestrojil a nechal si jej patentovat (číslo patentu je P-5339-27). Ve svém návrhu navrhovatel vyčísluje náklady na pořízení hlasovacích lístků a dokládá, že použitím jeho volebního aparátu, který bylo možné používat v neomezeném množství voleb, by se ušetřily značné prostředky, a také, že by jeho aparát velmi přispěl ke zrychlení zpracování výsledků. Takové ani jiné strojové zaznamenávání hlasů a výsledků hlasování ve volebních místnostech se však dosud nikdy na našem území nerealizovalo.